

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Marek Opióła

KRR.410.001.01.2020

Pan
Jan Krzysztof Ardanowski
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

ul. Wspólna 30
00-930 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/001 Wykonanie budżetu państwa w 2019 r. w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi
oraz 35 – Rynki rolne

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 00-930 Warszawa, ul. Wspólna 30 (dalej również MRiRW lub Ministerstwo)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jan Krzysztof Ardanowski, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi od dnia 20 czerwca 2018 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Juliusz Rzeszotarski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/4/2020 z 10 stycznia 2020 r. 2. Ewa Całczyńska, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr KRR/5/2020 z 10 stycznia 2020 r. 3. Krzysztof Babicki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/6/2020 z 10 stycznia 2020 r. <p>(akta kontroli str. 1-7)</p>

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2019, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowych: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne w związku z wykonywaniem budżetu państwa oraz ocena wykonania planów finansowych jednostek finansowanych w ramach tych części budżetu państwa.
Zakres kontroli	Ocenie podlegały w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> – realizacja wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych, – sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2019 r. w zakresie operacji finansowych, – prowadzenie ksiąg rachunkowych w zakresie odnoszącym się do dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań w części 33 – Rozwój wsi, – system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań w częściach 32 – Rolnictwo i 35 – Rynki rolne oraz w zakresie prawidłowości i rzetelności sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych w części 33 – Rozwój wsi, – nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o finansach publicznych² (dalej ufp), w tym:<ol style="list-style-type: none"> a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek, b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w częściach 32 – Rolnictwo i 33 – Rozwój wsi.

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm., dalej ustawa o NIK.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 869, ze zm.

Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami 2018 r. w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi i 35 – Rynki rolne.

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r. kontrola części 35 – Rynki rolne w zakresie budżetu państwa została przeprowadzona według uproszczonej tematyki. Uproszczenia dotyczyły zmniejszonego zakresu badań kontrolnych, w tym ograniczenia liczebności prób do szczegółowego badania oraz odstąpienia do szczegółowego badania wydatków majątkowych.

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analizy realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym kontrola wykonania wskaźników rzeczowych ustalonych w układzie zadaniowym i efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,
- kontroli prawidłowości zmian planu finansowego wynikających z podziału rezerw celowych,
- analizy wykorzystania środków otrzymanych z rezerwy ogólnej i rezerw celowych,
- kontroli prawidłowości blokowania planowanych wydatków,
- analizy wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej dysponent III stopnia w MRiRW),
- analizy wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego,
- analizy przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
- analizy stanu zobowiązań,
- przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych prowadzonych dla dysponenta części 33 – Rozwój wsi, a także szczegółowej kontroli wybranych zapisów i dokumentów księgowych,
- analizy prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań,
- analizy stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej, dotyczących sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych,
- analizy stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez podległe jednostki.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.

Ocena prezentowana w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym uwzględnia również wyniki kontroli wykorzystania dotacji celowych przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach oraz wykonania planu finansowego na 2019 r. przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą w Warszawie (dysponent II i III stopnia) oraz Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Warszawie (dysponent III stopnia) w ramach części 32 – Rolnictwo.

III. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2019 r. w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi oraz 35 – Rynki rolne.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W toku wymienionych powyżej działań kontrolnych we wszystkich obszarach wskazanych przy opisie celu i zakresu kontroli nie wykryto nieprawidłowości.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

1. Dochody budżetowe

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r., kontrola dochodów budżetowych w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi oraz 35 – Rynki rolne została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami 2018 r.

Dochody w części 32 – Rolnictwo zrealizowano w kwocie 53 278,1 tys. zł i były one o 16,4% (tj. o 7494,1 tys. zł) wyższe od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2019 z dnia 16 stycznia 2019 r.⁵ (dalej ustawa budżetowa na rok 2019) ustalonego w kwocie 45 784 tys. zł oraz wyższe o 9,8% od poziomu wykonania dochodów w 2018 r. wynoszącego 48 504,1 tys. zł.

Źródłami dochodów były głównie opłaty za czynności kontrolne wykonywane przez graniczne inspektoraty weterynarii, opłaty pobierane przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą związane z agrochemiczną obsługą rolnictwa, wpłaty z tytułu badania odmian i prowadzenia rejestru odmian pobierane przez Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych, wpływy z tytułu usług wykonywanych przez Laboratorium Oceny Mleka Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt – Laboratorium Referencyjne w Parzniewie, wpływy z opłat za rejestrację środków ochrony roślin, wpływy z tytułu przeprowadzonych badań laboratoryjnych wynikających z art. 39 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych⁶, wpływy z tytułu dywidendy za 2018 r. od spółek z udziałem Skarbu Państwa z branży rolno-spożywczej, w których uprawnienia w zakresie wykonywania praw z akcji realizował Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz z tytułu najmu powierzchni w gmachu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi pobierane przez dysponenta III stopnia w MRiRW.

Wyższe od planowanych dochody uzyskano przede wszystkim w:

- MRiRW – z tytułu dodatkowych wpływów z opłat rejestracji środków ochrony roślin oraz z tytułu najmu i dzierżawy składników majątkowych;
- granicznych inspektoratów weterynarii – w związku ze wzmożonym ruchem na granicy polsko-ukraińskiej, przewagą produktów pochodzenia zwierzęcego nad paszami, co spowodowało większe wpływy za kontrole graniczne, a także w związku ze wzrostem liczby przesyłek z krajów trzecich, które wymagały przeprowadzenia weterynaryjnej kontroli granicznej;

³ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Dz. U. poz. 198.

⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 2178.

- Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej – w związku z wyższymi niż planowano wpływami z badań agrochemicznych z tytułu dodatkowych zadań wykonywanych przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze w ramach programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie, zleconego do realizacji przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w 2019 r.

Na koniec 2019 r., zgodnie ze sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 32 – Rolnictwo wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 2474,8 tys. zł, niższe o 1201,2 tys. zł, tj. o 32,7% od kwoty należności wykazanej na koniec 2018 r. (3676 tys. zł).

Zaległości w kwocie 2301,6 tys. zł były niższe o 72,8 tys. zł, tj. o 3,1%, od zaległości odnotowanych na koniec 2018 r. (2374,4 tys. zł). Zaległości te wynikały głównie ze sporu o zwrot wierzytelności Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Poznaniu, a także z odsetek naliczonych za nieterminowe regulowanie zapłaty oraz należności głównej z tytułu umów najmu powierzchni w budynku MRiRW.

Dochody w części 33 – Rozwój wsi zrealizowano w wysokości 799 215,2 tys. zł i były one wyższe o 928,4% (tj. o 721 501,2 tys. zł) od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2019, ustalonego w kwocie 77 714 tys. zł oraz niższe o 21,6% od wykonania w 2018 r., wynoszącego 1 019 519,7 tys. zł. Było to związane głównie z uzyskaniem dochodów z Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa z tytułu nadwyżki środków finansowych pochodzących z gospodarowania mieniem Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej Zasoób WRSP) w kwocie 702 771,4 tys. zł, tj. o 631 721,4 tys. zł (o 889,1%) wyższej od dochodów planowanych (71 050 tys. zł). Dochody te były niższe o 187 717,2 tys. zł, tj. o 21,1% od zrealizowanych w 2018 r. dochodów z tego tytułu (890 488,6 tys. zł).

W części opisowej sprawozdania Rb-40 o wykonaniu planu finansowego Zasobu WRSP w 2019 r., podano m.in., że wykonanie wydatków Zasobu WRSP obejmowało również zapłatę w sierpniu 2019 r. zobowiązania wobec Banku Gospodarstwa Krajowego w kwocie 80 000 tys. zł i wobec Banku Ochrony Środowiska w kwocie 20 000 tys. zł z tytułu przyznanych gwarancji spłaty kredytu bankowego, udzielonego na skup i przetwórstwo jabłek przemysłowych.

Zgody na ten cel udzielił Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁷. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi akceptował również propozycje zmian planu finansowego Zasobu WRSP na 2019 r., w których ustalono plan limitów na udzielenie powyższej gwarancji oraz plan wydatków na realizację tej gwarancji⁸.

Najwyższa Izba Kontroli w wystąpieniu pokontrolnym dotyczącym kontroli wykonania budżetu państwa w 2018 r. w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne⁹ zwróciła uwagę na utrzymującą się od 2016 r. tendencję realizowania dochodów budżetowych w części 33 – Rozwój wsi z tytułu nadwyżki środków finansowych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa w kwotach istotnie wyższych od dochodów prognozowanych w ustawach budżetowych na kolejne lata. W 2016 r. wykonanie planu dochodów budżetowych z tytułu nadwyżki środków finansowych Zasobu WRSP było wyższe o 234 598,7 tys. zł, tj. o 29% od planu ustalonego w ustawie budżetowej na rok 2016, w 2017 r. – wyższe o 1 026 836,9 tys. zł, tj. o 1546,4% od planu ustalonego w ustawie budżetowej na rok 2017 oraz w 2018 r. – wyższe o 781 888,6 tys. zł, tj. o 720% od planu ustalonego w ustawie budżetowej na rok 2018.

⁷ Pisma p.o. Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa z dnia: 12 października 2018 r. (bez znaku), 4 marca 2019 r. (znak CEN.ZDG5.070.1.2019.GP) oraz pismo znak CEN.ZDG5.070.1.2019.GP.20 (data wpływu do sekretariatu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi – 9 maja 2019 r.).

⁸ Pisma Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 lutego 2019 r., znak F.gr.403.1.2019 oraz z dnia 23 lipca 2019 r., znak F.gr.402.3.2019.

⁹ Wystąpienie pokontrolne z dnia 19 kwietnia 2019 r. nr KRR.410.001.01.2019 P/19/001.

Odnosnie do przyczyn przekroczenia ww. planowanych dochodów także w 2019 r. oraz wskazania działań podjętych w ramach nadzoru nad planowaniem tych dochodów, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił m.in., że „(...) Wyższe wykonanie wpływów z zagospodarowania mienia ZWRSP było wynikiem wyższego wykonania w stosunku do planu w ustawie budżetowej:

- wpływów ze sprzedaży mienia Zasobu WRSP o 246,3 mln zł, co było spowodowane przede wszystkim dobrą koniunkturą na rynku nieruchomości inwestycyjnych; zainteresowanie potencjalnych inwestorów przyczyniło się do zwiększenia skuteczności sprzedaży tego typu nieruchomości, w tym sprzedaży nieruchomości do stref ekonomicznych,
- wpływów z odpłatnego korzystania z mienia Zasobu WRSP o 29,1 mln zł w wyniku wzrostu liczby nowo zawartych umów dzierżawy nieruchomości po przeprowadzonych przetargach, wyższego czynszu dzierżawnego uzyskanego w przetargach,
- innych wpływów w zakresie gospodarowania i rozporządzania mieniem ZWRSP o 8,9 mln zł; uzyskano wyższe niż zakładano wpływy z tytułu odsetek od środków na rachunkach bankowych, odszkodowań, przypadków wadium, kar z tytułu zawartych umów na roboty budowlano-remontowe oraz rozliczeń z gminami z tytułu podatków lokalnych.

(...) Nadwyżkę środków finansowych za 2018 r. w kwocie 682,8 mln zł stanowił stan środków finansowych na koniec okresu w wysokości 910,6 mln zł pomniejszony zgodnie z zasadami (...) o zobowiązania do realizacji w 2019 r. Ponadto 17 czerwca 2019 r. wystąpiono do Dyrektora Generalnego KOWR o podjęcie działań mających na celu realne planowanie dochodów ZWRSP na etapie prac budżetowych na kolejne lata”.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że niewłaściwe planowanie dochodów budżetowych nastąpiło, pomimo realizacji w kolejnych latach istotnie wyższych dochodów od prognozowanych w ustawach budżetowych. W ocenie NIK powoduje to zaniżanie planowanych dochodów w ustawie budżetowej, a to z kolei oddziałuje na jakość i dokładność prognozowanych dochodów budżetu państwa.

Na koniec 2019 r., zgodnie ze sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 33 – Rozwój wsi wystąpiły należności (wszystkie zaległe) w kwocie 0,8 tys. zł i dotyczyły opłat i kosztów sądowych.

Dochody w części 35 – Rynki rolne zrealizowano w kwocie 6501,8 tys. zł i były one wyższe o 1567,1% (tj. o 6111,8 tys. zł) od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2019, ustalonego w wysokości 390 tys. zł. Dochody zrealizowane w części 35 – Rynki rolne w 2019 r. były wyższe o 5975,9 tys. zł (tj. o 1136,3%) od zrealizowanych w 2018 r. (525,9 tys. zł).

Głównym źródłem dochodów w tej części były nieplanowane w tej części wpływy z tytułu wypłat dywidendy za 2018 r. przez spółki z udziałem Skarbu Państwa z branży rolno-spożywczej, w których uprawnienia z wykonywania praw z akcji realizował Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Dochody z tytułu dywidendy za 2018 r. zostały zaplanowane w ustawie budżetowej na 2019 r. w części 33 – Rozwój wsi w wysokości – 6658 tys. zł.

W związku z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 marca 2019 r. w sprawie wykazu spółek, w których prawa z akcji Skarbu Państwa wykonują inni niż Prezes Rady Ministrów członkowie Rady Ministrów, pełnomocnicy Rządu lub

państwowe osoby prawne, w tym jednoosobowe spółki Skarbu Państwa¹⁰ uprawnienia w ww. zakresie otrzymał minister właściwy do spraw rynków rolnych i minister właściwy do spraw rolnictwa.

Realizacja dochodów z ww. tytułów została wykazana w częściach: 35 – Rynki rolne w wysokości – 5917,6 tys. zł oraz 32 – Rolnictwo w wysokości – 894,2 tys. zł.

Pozostałe dochody w części 35 – Rynki rolne zostały zrealizowane przez Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej GIJHARS) w kwocie 576,9 tys. zł i dotyczyły: opłat za egzaminy kwalifikacyjne na rzeczoznawcę i na inspektora rolnictwa ekologicznego, za czynności związane z poświadczaniem certyfikatów na mleko, opłat za przeprowadzone badania laboratoryjne, za oceny jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz kar wymierzonych jednostkom certyfikującym, a także przez dysponenta III stopnia MRiRW w kwocie 7,3 tys. zł.

Na koniec 2019 r., zgodnie ze sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 35 – Rynki rolne pozostały należności do zapłaty w kwocie 99,9 tys. zł równe zaległościom. Należności były niższe od stanu na koniec 2018 r. o 3,4%, tj. o 3,5 tys. zł, a zaległości były wyższe o 3,8%, tj. o 3,7 tys. zł. Należności dotyczyły głównie nieuregulowanych opłat za badania laboratoryjne artykułów rolno-spożywczych, przeprowadzone stosownie do art. 31 i art. 39 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

(akta kontroli str. 1039-1060, 3832-3840, 4241-4485, 4486-4493, 4564-4578)

OBSZAR

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu faktycznego

W ustawie budżetowej na rok 2019 w częściach, których dysponentem był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaplanowano wydatki w łącznej kwocie 4 144 837 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – w kwocie 884 877 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi – w kwocie 3 220 827 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne – w kwocie 39 133 tys. zł.

W 2019 r. wyżej wymienione wydatki zostały zwiększone ze środków pochodzących z rezerwy ogólnej oraz z rezerw celowych. Środki z rezerwy ogólnej w kwocie 500 tys. zł przeznaczone zostały dla części 32 – Rolnictwo. Zwiększenia planu wydatków z rezerw celowych (ujętych w części 83 budżetu państwa) o kwotę 2 240 174,2 tys. zł dotyczyły:

- części 32 – Rolnictwo o 553 941,3 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi o 1 685 557,1 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne o 675,8 tys. zł.

Decyzjami Ministra Finansów z dnia 6 i 31 grudnia 2019 r. plan wydatków został zmniejszony, o kwotę dotyczącą blokowanych planowanych wydatków, w łącznej wysokości 278 078,2 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 246 815,9 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi – 30 949 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne – 313,3 tys. zł.

Ponadto, na podstawie decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 grudnia 2019 r. przeniesiono planowane wydatki budżetowe z części 33 – Rozwój wsi w łącznej kwocie 10 tys. zł do części 35 – Rynki rolne w kwocie 5,7 tys. zł oraz do części 32 – Rolnictwo w kwocie 4,3 tys. zł.

¹⁰ Dz. U. poz. 584.

Plan wydatków (po zmianach) ustalony został w łącznej kwocie 6 107 433 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 1 192 506,7 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi – 4 875 425,1 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne – 39 501,2 tys. zł.

Ze środków przyznanych z rezerwy ogólnej w kwocie 500 tys. zł w części 32 – Rolnictwo wykorzystano 398 tys. zł (tj. 79,6% przyznanych środków).

Ze środków przyznanych z rezerw celowych wykorzystano 2 168 721,9 tys. zł (tj. 96,8%), z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 482 604,2 tys. zł (87,1% kwoty przyznanych rezerw w wysokości 553 941,3 tys. zł),
- części 33 – Rozwój wsi – 1 685 442,8 tys. zł (100% kwoty przyznanych rezerw w wysokości 1 685 557,1 tys. zł),
- części 35 – Rynki rolne – 674,9 tys. zł (99,9% kwoty przyznanych rezerw w wysokości 675,8 tys. zł).

Szczegółowym badaniem u dysponenta części objęto próbę rezerw celowych przyznanych części 32 – Rolnictwo w kwocie 369 359,2 tys. zł, tj. 66,7% łącznej kwoty zwiększającej plan wydatków środkami z rezerw celowych w tej części, w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 230 000 tys. zł, tj. 13,6% łącznej kwoty zwiększającej plan wydatków środkami z rezerw celowych w tej części oraz w części 35 – Rynki rolne w kwocie 652,7 tys. zł, tj. 96,6% łącznej kwoty zwiększającej plan wydatków środkami z rezerw celowych w tej części. Ponadto szczegółowym badaniem objęto środki przyznane z rezerwy ogólnej w kwocie 500 tys. zł dla części 32 – Rolnictwo z przeznaczeniem dla Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi, tj. 100% środków przyznanych z rezerwy ogólnej.

Doboru próby dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty przyznanych środków z rezerw celowych, a także uwzględniając założenia wynikające z kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r.

Po prawidłowym dokonaniu zmian w planie wydatków, wynikających z decyzji Ministra Finansów, dysponent części wykorzystał środki rezerw celowych i rezerwy ogólnej zgodnie z przeznaczeniem.

W części 32 – Rolnictwo, środki w kwocie:

- 369 339,2 tys. zł (poz. 35 rezerw celowych) zostały przyznane na podstawie decyzji Ministra Finansów z dnia 15 października 2019 r. na sfinansowanie dopłat do składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz wykorzystane stosownie do umów zawartych na 2019 r. z zakładami ubezpieczeń na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich¹¹. Środki te wykorzystano w wysokości 298 938,5 tys. zł, tj. w 80,9%, z uwagi na niższą od planowanej liczbę zawartych umów ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz mniejszą powierzchnię ubezpieczonych upraw rolnych w stosunku do zaplanowanej;
- 20 tys. zł (poz. 59 rezerw celowych) zostały przyznane na podstawie decyzji Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2019 r. na realizację zadania pn.: "Rekonstrukcja szaty roślinnej w otoczeniu dworu w zespole dworsko-parkowym w Potoczku – etap III", przez Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Potoczku. Środki te wykorzystano w wysokości 20 tys. zł, tj. w 100%.

¹¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 477.

- 500 tys. zł zostały przyznane z części 81 Rezerwa ogólna na podstawie decyzji Ministra Finansów z 20 grudnia 2019 r. dla Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi oraz wykorzystano je w kwocie 398 tys. zł (tj. 79,6% przyznanych środków). Niepełne wydatkowanie wynikało z oszczędności uzyskanych w związku z przeprowadzaniem procedury zamówień publicznych, jak też z niezrealizowaniem niektórych zadań i zakupów.

W części 33 – Rozwój wsi, środki w kwocie:

- 180 000 tys. zł (poz. 8 rezerw celowych) zostały przyznane na podstawie decyzji Ministra Finansów z dnia 4 października 2019 r. na sfinansowanie pomocy udzielanej przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej ARiMR lub Agencja) w 2019 r., określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobu realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹². Pomoc ta przeznaczona była w szczególności dla producenta rolnego, w którego gospodarstwie rolnym, szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi, w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, powstałe na powierzchni uprawy objęły co najmniej 30% danej uprawy. Dotyczyło to sfinansowania powyższych skutków na podstawie ww. przepisów prawa, a także na podstawie uchwały nr 86/2019 Rady Ministrów z dnia 6 września 2019 r. w sprawie ustanowienia programu pomocy dla rolników i producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w gospodarstwach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi. Środki wykorzystano w kwocie 180 000 tys. zł, tj. w 100%;
- 50 000 tys. zł (poz. 70 rezerw celowych) zostały przyznane na podstawie decyzji Ministra Finansów z dnia 4 października 2019 r. na sfinansowanie pomocy udzielanej przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na ww. cele. Środki wykorzystano w kwocie 50 000 tys. zł, tj. w 100%.

W części 35 – Rynki rolne, środki w łącznej kwocie 652,7 tys. zł zostały przyznane na podstawie dwóch decyzji Ministra Finansów z dnia: 2 września i 7 października 2019 r. na sfinansowanie wynagrodzeń wraz z pochodnymi dla pracowników Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Środki wykorzystano w kwocie 651,8 tys. zł, tj. w 99,9%.

U dysponenta budżetu państwa III stopnia w MRiRW szczegółowym badaniem w zakresie rezerw celowych objęto trzy decyzje Ministra Finansów w sprawie zmian w budżecie państwa w 2019 r. z dnia 17 czerwca oraz 14 i 15 października 2019 r.

W części 32 – Rolnictwo zbadano przyznane rezerwy celowe (z poz. 8) w wysokości 728 tys. zł, tj. 68,2% łącznej kwoty zwiększeń z rezerw celowych w tej części (1067,1 tys. zł) dla dysponenta III stopnia w MRiRW. Doboru próby dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty środków przyznanych z rezerw. W części 33 – Rozwój wsi skontrolowano przyznane rezerwy celowe (z poz. 20) w wysokości 2,1 tys. zł, tj. 100% łącznej kwoty zwiększeń w tej części dla dysponenta III stopnia w MRiRW, a w części 35 – Rynki rolne w wysokości 22 tys. zł przyznane z poz. 21 rezerw celowych, tj. 95,3% łącznej kwoty zwiększeń w tej części (23,1 tys. zł) dla dysponenta III stopnia w MRiRW.

¹² Dz. U. poz. 187 ze zm.

Zwiększenia planowanych wydatków z rezerw celowych wynikały z potrzeb dysponenta III stopnia w MRiRW. Po prawidłowym wprowadzeniu zmian w planie finansowym wydatków, dysponent ten wykorzystał środki zgodnie z przeznaczeniem.

W części 32 – Rolnictwo, środki w kwocie 728 tys. zł z przeznaczeniem na realizację projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (dalej UE) zostały wykorzystane w 100% na czasowy wzrost funduszu wynagrodzeń z pochodnymi dla pracowników zaangażowanych w realizację bieżących zadań dotyczących Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (dalej PROW 2014–2020) oraz zaangażowanych w pracę nad nowym okresem programowania na lata 2021–2027.

W części 33 – Rozwój wsi, środki w kwocie 2,1 tys. zł zostały wykorzystane w całości i przeznaczone na sfinansowanie w 2019 r. dodatków służby cywilnej (wraz z pochodnymi) dla dwóch urzędników służby cywilnej mianowanych w grudniu 2019 r., zatrudnionych w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W części 35 – Rynki rolne środki w kwocie 22 tys. zł zostały wykorzystane w całości i przeznaczone na wypłatę świadczenia dla osoby odwołanej w lipcu 2019 r. z kierowniczego stanowiska państwowego.

(akta kontroli str. 395-508, 3872-3887, 4824-4990)

W związku z nadmiarem środków posiadanych przez jednostki realizujące wydatki budżetowe (m.in. na skutek niezrealizowania części zadań w 2019 r. i uzyskania oszczędności), Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjął w 2019 r. 22 decyzje o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych na kwotę ogółem 40 579,4 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo na kwotę 22 143,9 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi na kwotę 18 122,2 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne na kwotę 313,3 tys. zł.

Prawidłowość blokowania planowanych wydatków skontrolowano na podstawie trzech decyzji o najwyższych kwotach.

W części 32 – Rolnictwo największa kwota (14 360 tys. zł) blokowanych planowanych wydatków (decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 30 grudnia 2019 r.) dotyczyła środków przeznaczonych na dopłaty do składek z tytułu umów ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, zawartych z producentami rolnymi w 2019 r. przez zakłady ubezpieczeń. Blokowanie planowanych wydatków nastąpiło w związku z niewykorzystaniem dotacji na dopłaty do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w 2019 r.

W części 33 – Rozwój wsi największa kwota (17 949 tys. zł) blokowanych planowanych wydatków (decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 9 grudnia 2019 r.) dotyczyła niewykorzystanych środków przez ARiMR w ramach dotacji podmiotowej.

W części 35 – Rynki rolne największa kwota (190 tys. zł) blokowanych planowanych wydatków (decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 23 grudnia 2019 r.) dotyczyła niewykorzystanych środków przez GIJHARS na zadanie inwestycyjne pn. „Wykonanie prac dostosowawczych w budynku Laboratorium Specjalistycznego GIJHARS w Kielcach do wymagań przepisów p.poż”.

Blokowanie planowanych wydatków przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi było zgodne z przepisami ufp i nastąpiło niezwłocznie po otrzymaniu wniosków od jednostek.

W 2019 r. Minister Finansów, na wniosek Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 2 i 3 w związku z art. 177 ust. 3 pkt 1 ufp, w dniu 29 marca 2019 r. podjął decyzję o blokowaniu planowanych wydatków budżetowych (decyzja ta ulegała sześciokrotnym zmianom w 2019 r.) na kwotę ogółem 237 672 tys. zł, z tego w części 32 – Rolnictwo na kwotę 224 672 tys. zł oraz w części 33 – Rozwój wsi na kwotę 13 000 tys. zł.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi podał, że: „Decyzja o zablokowaniu w roku 2019 wydatków budżetowych będących w dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi została podjęta w celu przekierowania wydatków na inne bardzo istotne dla całej gospodarki programy i wynikała z analizy realizacji wydatków na koniec pierwszego kwartału 2019 r. oraz uwzględniała możliwość ograniczenia finansowania programów dla rolnictwa. Zmiany propozycji blokad wydatków budżetowych będących w dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi przekazywanych do Ministra Finansów wynikały z bieżącej analizy realizacji wydatków oraz konieczności zapewnienia niezbędnego poziomu finansowania zadań i jednostek. W związku z decyzją o przekierowaniu wydatków na inne bardzo istotne dla całej gospodarki programy Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wystąpił, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 2 i 3 w związku z art. 177 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, do Ministra Finansów o dokonanie blokady wydatków budżetu państwa na rok 2019”.

(akta kontroli str. 22-244, 395-397, 509-593)

W 2019 r. dokonywane były zmiany w planie wydatków majątkowych stosownie do art. 171 ust. 3 i 4 ufp. Powyższe zmiany wynikały z uzasadnionych wniosków jednostek podległych i nadzorowanych.

W 2019 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi 42 razy wystąpił z wnioskami do Ministra Finansów o wyrażenie zgody na zmniejszenie lub zwiększenie wydatków majątkowych, których kwota jednorazowo przewyższała 100 tys. zł lub wydatków na inwestycje budowlane w ramach budżetu państwa na łączną kwotę 21 775,7 tys. zł oraz sześć razy występował w powyższych sprawach w ramach budżetu środków europejskich na łączną kwotę 7174,1 tys. zł. Minister Finansów każdorazowo wyrażał zgodę na przeniesienie planowanych wydatków, a Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonywał odpowiednich zmian w planie wydatków.

(akta kontroli str. 250-391)

Wydatki w części 32 – Rolnictwo zostały zrealizowane w wysokości 1 179 852,5 tys. zł, co stanowiło 98,9% planu wydatków po zmianach. W porównaniu do 2018 r.¹³ zrealizowane wydatki były niższe o 28 151,9 tys. zł, tj. o 2,3%.

W tej części budżetowej realizowane były w szczególności: dopłaty do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, działalność badawczo-rozwojowa, postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej i w produkcji roślinnej, działalność agencji wykonawczej – Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej, a także działalność statutowa państwowych jednostek budżetowych, w tym MRiRW, Głównego Inspektoratu Weterynarii, Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dalej GIORiN), Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt, Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej, 53 zawodowych szkół rolniczych, Krajowego Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie¹⁴.

¹³ Kwoty zrealizowanych w 2018 r. wydatków w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi oraz 35 – Rynki rolne, prezentowane w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym, uwzględniają planowane wydatki budżetu państwa, które w roku 2018 nie wygasły z upływem roku budżetowego.

¹⁴ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 października 2019 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi lub przez niego nadzorowanych (M.P. poz. 1070).

U dysponenta części 32 – Rolnictwo kontrolą objęto udzielenie i rozliczenie dotacji na łączną kwotę 464 490,9 tys. zł, co stanowiło 67,7% zrealizowanych dotacji przez dysponenta tej części w 2019 r. (686 307,2 tys. zł), z tego:

- 459 615,5 tys. zł na dopłaty do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. Dotacja została przekazana zakładom ubezpieczeń na podstawie sześciu umów zawartych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, stosownie do art. 150 ufp. W ustawie budżetowej na 2019 r., na ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich została zaplanowana łączna kwota 650 717 tys. zł, w tym kwota 100 717 tys. zł w ramach części 32 – Rolnictwo, której dysponentem był minister właściwy do spraw rolnictwa oraz 550 000 tys. zł w ramach rezerwy celowej (część 83, poz. 35 – Ubezpieczenie upraw rolnych i zwierząt gospodarskich). W umowach zostały określone limity dopłat do wykorzystania przez poszczególne zakłady ubezpieczeń na łączną kwotę w 632 200 tys. zł. W umowach zawarto również postanowienia dotyczące m.in. sposobu oraz terminów przekazania i rozliczenia dotacji, a także warunki zwrotu dotacji na dopłaty w przypadku ich wykorzystania niezgodnie z przeznaczeniem, pobrania nienależnie lub w nadmiernej wysokości. Środki przekazywano zakładom ubezpieczeń po przedłożeniu przez nie wniosków o dotację, które były sporządzone na podstawie danych wynikających z umów ubezpieczenia zawartych z producentami rolnymi;
- 4 875,4 tys. zł na realizację dwóch programów wieloletnich przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach.

Doboru próby dotacji celowych do kontroli dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty wypłaconych dotacji w części 32 – Rolnictwo oraz objęcie Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach kontrolą wykorzystania dotacji w 2019 r.

W badanej próbie dotacji nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie i rozliczenie dotacji następowało zgodnie z zawartymi umowami oraz z zasadami określonymi w ufp, a także z innymi obowiązującymi przepisami prawa. Dysponent części weryfikował prawidłowość wykorzystania dotacji na podstawie przedstawionych rozliczeń. Zatwierdzenie rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym nastąpiło w terminie określonym w art. 152 ust. 2 ufp.

Wykorzystanie w 2019 r. dotacji celowych przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy (dalej PIB) w Puławach¹⁵ zostało ocenione pozytywnie w trakcie kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r. przeprowadzonej w tej jednostce.

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w części 32 – Rolnictwo wyniosły 112 316,4 tys. zł (tj. 97,9% planu wydatków po zmianach w kwocie 114 676,3 tys. zł). U dysponenta III stopnia w MRiRW w części 32 – Rolnictwo szczegółowym badaniem objęto próbę wydatków budżetu państwa w kwocie 10 125,8 tys. zł (tj. 9% wydatków dysponenta III stopnia zrealizowanych w ramach tej części 32 w wysokości 112 316,4 tys. zł). Doboru próby do badania dokonano z wykorzystaniem metody monetarnej (MUS¹⁶), na podstawie wygenerowanych zapisów księgowych odpowiadających bieżącym i majątkowym wydatkom budżetowym dysponenta III stopnia w MRiRW (6478,9 tys. zł) oraz doboru celowego z uwagi na najwyższe kwoty zrealizowanych wydatków (3646,9 tys. zł). Badaniem objęto 65 dokumentów

¹⁵ Wystąpienie pokontrolne NIK do Dyrektora Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach z dnia 10 marca 2020 r., znak LLU. 410.001.07.2020.

¹⁶ MUS (ang. Monetary Unit Sampling) jest to metoda losowania wydatków z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości.

księgowych na łączną kwotę wydatków 10 125,8 tys. zł, z tego: w grupie wydatków bieżących¹⁷ – 53 dokumenty na kwotę 6984,3 tys. zł oraz w grupie wydatków majątkowych – 12 dokumentów na kwotę 3141,5 tys. zł.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Wydatki były poniesione w sposób celowy i oszczędny, umożliwiając terminową realizację zadań w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek.

W ramach powyższej próby wydatków w kwocie 10 125,8 tys. zł nie stwierdzono nieprawidłowości pod względem wyboru trybu udzielania zamówień publicznych oraz wyłączenia stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych¹⁸ (dalej ustawa pzp).

W wyniku szczegółowej analizy czterech postępowań o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzonych w 2019 r. w ramach części 32 – Rolnictwo, tj.:

- postępowania w trybie zapytania o cenę (art. 69 ustawy pzp) na dostawy artykułów spożywczych, soków owocowych i napojów dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- postępowania w trybie zamówienia z wolnej ręki (art. 66 ust. 1 ustawy pzp) na usługi zapewnienia wsparcia technicznego i aktualizacji oprogramowań posiadanych przez zamawiającego;
- zamówienia społecznego (art. 138g ust. 1 pkt 1 i art. 138h ustawy pzp) na wykonywanie usługi ochrony fizycznej oraz monitoringu elektronicznego osób i mienia w budynku Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- z wyłączeniem ustawy pzp (art. 4 pkt 8 ustawy pzp, tj. zamówienia, którego wartość nie przekraczała wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 tys. euro) na opracowanie projektu wytycznych do prac scaleniowych gruntów pod Centralny Port Komunikacyjny przez Stowarzyszenie Geodetów Polskich

na łączną kwotę wydatków budżetu państwa poniesionych w 2019 r. w wysokości 1555,8 tys. zł, nie stwierdzono naruszeń przepisów ustawy pzp oraz procedur wewnętrznych dysponenta III stopnia w MRiRW w zakresie udzielania zamówień publicznych.

Wydatki na wynagrodzenia osobowe w państwowych jednostkach budżetowych finansowanych w ramach części 32 – Rolnictwo zrealizowano w kwocie 264 778,6 tys. zł, tj. 99,7% kwoty planu wydatków po zmianach (265 564,2 tys. zł) i były one wyższe o 10,5% od wydatków poniesionych w 2018 r. (239 715,4 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 5501 zł i było wyższe o 6,5% (o 334 zł) w porównaniu do 2018 r. Przeciętne zatrudnienie w państwowych jednostkach budżetowych wyniosło 4011 etatów i w porównaniu do 2018 r. było wyższe o 145 etatów. Stan zatrudnienia na koniec 2019 r. wyniósł 4146 etatów, a na koniec 2018 r. 3888 etatów.

---

¹⁷ Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r. ze szczegółowego badania wydatków wyłączono grupę wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych oraz wydatki bieżące jednostek budżetowych w §§ 401-408 dotyczących wynagrodzeń osobowych i dodatkowego wynagrodzenia rocznego, §§ 411-414 dotyczących składek od wynagrodzeń na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy, ubezpieczenia zdrowotne i wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, § 418 Równoważniki pieniężne i ekwiwalenty dla żołnierzy i funkcjonariuszy oraz pozostałe należności, § 420 Fundusz operacyjny, § 444 Odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, a także wydatków poniżej 500 zł.

¹⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843.

Zmiana stanu zatrudnienia w 2019 r. w stosunku do 2018 r. dotyczyła głównie działów 801 – Oświata i wychowanie oraz 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza. Dyrektor Departamentu Finansów w MRiRW podała, że związane to było z: „przejęciem przez Ministra RiRW od jednostki samorządu terytorialnego nowej szkoły rolniczej oraz wejściem w życie reformy edukacyjnej, w wyniku której w roku szkolnym 2019/2020 do szkół trafiли uczniowie skumulowanego rocznika, tj. po gimnazjach oraz po szkołach podstawowych, co związane było z koniecznością otwarcia dodatkowych oddziałów w szkołach oraz zatrudnieniem dodatkowych nauczycieli oraz pracowników administracji i obsługi”.

Na wynagrodzenia osobowe w 2019 r. uzyskano środki z rezerw celowych:

- 1) w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi środki z rezerwy celowej (poz. 8) w kwocie 270,6 tys. zł przeznaczono dla zatrudnionych pracowników po 1 stycznia 2019 r., natomiast środki w kwocie 728 tys. zł zostały przeznaczone dla pracowników realizujących zadania w ramach PROW 2014–2020 zatrudnionych na dzień 1 lipca 2019 r.
- 2) w Głównym Inspektoracie Ochrony Roślin i Nasiennictwa środki z rezerw celowych zostały przeznaczone:
  - (z poz. 8 rezerw celowych) dla pracowników tej jednostki i wyniosły 1600 zł brutto na etat miesięcznie. Dotyczyło to 15 osób, a wypłata nastąpiła w grudniu 2019 r. z tytułu zaangażowania pracowników GIORiN w realizację projektu VALITEST „Walidacja testów diagnostycznych w celu wsparcia zdrowia roślin” w ramach programu HORYZONT 2020;
  - (z poz. 12 rezerw celowych) w łącznej kwocie 226 tys. zł na podwyżki dla pracowników jednostki. Podwyżki wyniosły 443,66 zł na etat miesięcznie brutto, dotyczyły 71 osób i sześciu miesięcy 2019 r.;
  - (z poz. 44 rezerw celowych) dla zatrudnionych pracowników po 1 stycznia 2019 r. Zwiększenie wynagrodzeń wyniosło 4427,08 zł na etat miesięcznie brutto, dotyczyło ośmiu osób i całego 2019 r.

Wydatki majątkowe w części 32 – Rolnictwo zrealizowano w kwocie 37 427,4 tys. zł, tj. w 89,7% kwoty planu wydatków po zmianach (41 725,1 tys. zł). Wydatki te były o 54,7% niższe od wydatków poniesionych w 2018 r. z uwagi na niższe limity przyznane przez Ministra Finansów w ustawie budżetowej na rok 2019.

W planie finansowym dysponenta III stopnia w MRiRW na 2019 r. w części 32 – Rolnictwo zaplanowano pierwotnie wydatki majątkowe w kwocie 4910 tys. zł na realizację sześciu zadań.

W trakcie roku budżetowego zrezygnowano z zadania o wartości 207 tys. zł oraz zmniejszono plan wydatków majątkowych dla trzech zadań na łączną kwotę 1737 tys. zł. Zwiększono plan wydatków majątkowych o 1041,5 tys. zł na realizację dwóch zadań. Ponadto wprowadzono do realizacji trzy zadania o wartości 1175,5 tys. zł.

Dysponent III stopnia w MRiRW zrealizował wydatki majątkowe w 2019 r. w kwocie 4767,9 tys. zł, co stanowiło 92% planu wydatków po zmianach (5183 tys. zł) oraz były wyższe o 381,9% od wydatków majątkowych w 2018 r. (989,4 tys. zł). Niewykonanie wydatków w kwocie 415,2 tys. zł spowodowane było głównie niepełnym wykorzystaniem środków na przebudowę pomieszczeń piwnicznych i magazynowych w budynku MRiRW (305,7 tys. zł) ze względu na krótki termin realizacji w roku budżetowym (umowa podpisana 1 października 2019 r. z planowanym terminem zakończenia zadania w październiku 2021 r.). Ponad trzykrotny wzrost wydatków majątkowych w 2019 r. w stosunku do 2018 r. wynikał ze zwiększonego zapotrzebowania jednostki na wydatki majątkowe w 2019 r.

Zobowiązania w części 32 – Rolnictwo na koniec 2019 r. wyniosły 23 324 tys. zł i były wyższe o 12,2% od zobowiązań na koniec 2018 r. (20 785,3 tys. zł). Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2019 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2019 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

W rocznym sprawozdaniu Rb-28 o wykonaniu planu wydatków budżetu państwa Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego (ZSCKR) w Lututowie wykazał m.in. zobowiązania w § 4010 – Wynagrodzenia osobowe pracowników na łączną kwotę 116,6 tys. zł, pomimo że w budżecie 2019 r. ZSCKR posiadał środki na te wynagrodzenia.

Dyrektor Departamentu Finansów w MRiRW podała, że zobowiązania te noszą znamiona naruszenia dyscypliny finansów publicznych zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych¹⁹. W dniu 5 marca 2020 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi skierował zawiadomienie o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych do właściwego Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych.

W 2019 r. zrealizowano w ramach części 32 – Rolnictwo wydatki budżetu, które w roku 2018 nie wygasły z upływem roku budżetowego²⁰ w następujących kwotach:

- 429,1 tys. zł, tj. 98,9% planu wydatków niewygasających w 2018 r. (434 tys. zł) na realizację zadania „Wybór reprezentatywnej grupy gospodarstw rolnych w ramach Polskiego FADN w celu wygenerowania szacunkowej informacji o stanie dochodów gospodarstw rolnych dla roku 2018”;
- 150 tys. zł, tj. 100% planu wydatków niewygasających w 2018 r. (150 tys. zł) na realizację zadania „Modernizacja pomieszczeń laboratoryjnych i biurowych Pracowni Wykrywania i Identyfikacji GMO w Centralnym Laboratorium w Toruniu”. Dyrektor Departamentu Finansów w MRiRW podała, że w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2018 nie wygasają z upływem roku budżetowego, tytuł zadania „modernizacja” został użyty nieprecyzyjnie, jako potoczny zamiennik określenia „remont”. Wyjaśniła ponadto, że nie miało to wpływu na prawidłowość realizacji wydatków, a środki te wydatkowano w § 4270 – Zakup usług remontowych na remont pomieszczeń laboratorium.

Wydatki w części 33 – Rozwój wsi zostały zrealizowane w wysokości 4 846 531,1 tys. zł, co stanowiło 99,4% planu wydatków po zmianach. W porównaniu do 2018 r. zrealizowane wydatki były niższe o 1 768 675,4 tys. zł, tj. o 26,7% z uwagi na niższe wydatki realizowane przez ARiMR na pomoc krajową dla producentów rolnych, związaną m.in. ze szkodami poniesionymi w związku z wystąpieniem suszy, deszczami nawalnymi, a także z chorobą afrykańskiego pomoru świń oraz z bioasekuracją. W dniu 13 listopada 2019 r. został wykorzystany krajowy limit skumulowanej kwoty pomocy de minimis w rolnictwie²¹. Na ten cel w 2019 r. poniesiono wydatki niższe w porównaniu do 2018 r. o 1 617 568,1 tys. zł, tj. o 59%.

W tej części budżetowej realizowane były w szczególności wydatki na funkcjonowanie ARiMR, współfinansowanie ze środków budżetu państwa II filara Wspólnej Polityki Rolnej, tj. Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020, finansowanie pomocy krajowej udzielanej przez ARiMR głównie dla producenta

¹⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1440, ze zm.

²⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w roku 2018 nie wygasają z upływem roku budżetowego (Dz. U. poz. 2346), dalej rozporządzenie z dnia 14 grudnia 2018 r.

²¹ Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 listopada 2019 r. w sprawie wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie (M.P. poz. 1104).

rolnego, w którego gospodarstwie rolnym szkody w uprawach rolnych – spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi, w rozumieniu przepisów ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich – powstałe na powierzchni uprawy objęły co najmniej 30% danej uprawy, finansowanie lub dofinansowanie ponoszonych przez producentów rolnych kosztów zbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt gospodarskich z gatunku bydło, owce, kozy, świnie lub konie, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych i częściową spłatę kapitału kredytów, pomoc finansową na wyrównanie kwoty dochodu uzyskanej przez producenta świń ze sprzedaży świń utrzymywanych na obszarach objętych restrykcjami w związku ze zwalczaniem afrykańskiego pomoru świń; udzielanie dotacji celowych dla 17 jednostek doradztwa rolniczego – 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego i Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie; działalność statutową dysponenta III stopnia w MRiRW.

U dysponenta części 33 – Rozwój wsi kontrolą objęto prawidłowość udzielenia i rozliczenia dotacji celowej w łącznej kwocie 1 122 445,2 tys. zł, przeznaczonej na pomoc krajową udzieloną przez ARiMR, co stanowiło 23,2% zrealizowanych dotacji w tej części (4 723 924,5 tys. zł).

Doboru próby wydatków do kontroli dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty wypłaconej dotacji dla ARiMR w zakresie wsparcia krajowego.

W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie i rozliczenie dotacji następowało zgodnie z zawartą umową oraz z zasadami określonymi w ufp oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa. Dysponent części weryfikował prawidłowość wykorzystania dotacji na podstawie przedstawionych rozliczeń. Rozliczenie dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zatwierdził w terminie określonym w art. 152 ust. 2 ufp.

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w tej części wyniosły 15 002,5 tys. zł (tj. 94,7% planu wydatków po zmianach w wysokości 15 849,5 tys. zł).

U dysponenta III stopnia w MRiRW szczegółowym badaniem objęto próbę wydatków bieżących w kwocie 877,9 tys. zł (tj. 6% wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w tej części, tj. 15 002,5 tys. zł), odpowiadającą 48 zapisom księgowym, wylosowanym z wykorzystaniem metody monetarnej. Dysponent III stopnia nie realizował wydatków majątkowych w tej części.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek.

W badaniu wylosowanej próby wydatków w kwocie 877,9 tys. zł, pod względem prawidłowości wyboru trybu udzielania zamówień publicznych oraz wyłączenia stosowania ustawy pzp, nie stwierdzono nieprawidłowości.

W wyniku szczegółowej analizy trzech postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w ramach części 33 – Rozwój wsi przeprowadzonych w 2019 r., tj.:

- dwóch zamówień społecznych na organizację międzynarodowej konferencji na temat doradztwa rolniczego pt.: "Wyzwania dla doradztwa rolniczego po 2020" (art. 138h oraz art. 138o ustawy pzp) i wykonywanie usługi ochrony fizycznej oraz monitoring elektroniczny osób i mienia w budynku MRiRW (art. 138g ust. 1 pkt 1 ustawy pzp),

- zamówienia realizowanego z wyłączeniem ustawy pzp (art. 4 pkt 8 tej ustawy, tj. zamówienia, którego wartość nie przekraczała wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 tys. euro) na wykonanie analizy powierzchni gruntów rolnych przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach

na łączną kwotę wydatków budżetu państwa w 2019 r. w części 33 – Rozwój wsi w wysokości 249,4 tys. zł, nie stwierdzono naruszeń przepisów ustawy pzp oraz procedur wewnętrznych dysponenta III stopnia w MRiRW w zakresie udzielania zamówień publicznych.

Wydatki na wynagrodzenia osobowe w państwowych jednostkach budżetowych w części 33 – Rozwój wsi dotyczyły dysponenta III stopnia w MRiRW i zostały zrealizowane w kwocie 11 170,5 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach). Wydatki te były wyższe o 0,9% od wydatków 2018 r. (11 075,5 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 8865 zł i było niższe o 1,1% (o 96 zł) w porównaniu do 2018 r. Przeciętne zatrudnienie w państwowych jednostkach budżetowych wyniosło 105 etatów i w porównaniu do 2018 r. było wyższe o dwa etaty.

W 2019 r. środki z rezerwy celowej (poz. 20) na wynagrodzenia osobowe w kwocie 2,1 tys. zł przeznaczone zostały na sfinansowanie dodatków służby cywilnej (wraz z pochodnymi) dla dwóch mianowanych, z dniem 1 grudnia 2019 r., urzędników służby cywilnej.

Wydatki majątkowe w części 33 – Rozwój wsi zrealizowano w kwocie 107 569,1 tys. zł, tj. 98,8% planu wydatków po zmianach (108 925,3 tys. zł) i były one niższe o 22,9% od wydatków poniesionych w 2018 r. (139 476,3 tys. zł). Wydatki majątkowe w 2019 r. dotyczyły zrealizowanych dotacji na ten cel dla ARiMR, Centrum Doradztwa Rolniczego i 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego. Niższe wykonanie wydatków w stosunku do 2018 r. wynikało głównie z nieotrzymania w 2019 r. dotacji celowej na wydatki majątkowe przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

W planie finansowym dysponenta III stopnia w MRiRW na 2019 r. w ramach wydatków majątkowych zaplanowano budowę awaryjnego ujęcia wody pitnej (130 tys. zł). Zadanie to nie zostało wykonane ze względu na niewyłonienie wykonawcy i unieważnienie dwóch postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.

Zobowiązania w części 33 – Rozwój wsi na koniec 2019 r. wyniosły 998,6 tys. zł i były wyższe o 0,6% od zobowiązań wykazanych na koniec 2018 r. (884,2 tys. zł). Dotyczyły przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2019 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2019 r. wystąpiły zobowiązania wymagalne w kwocie 7,9 tys. zł (zapłata na skutek orzeczeń sądowych), które MRiRW uregulowało w I kwartale 2020 r.

W 2019 r. w części 33 – Rozwój wsi realizowano wydatki budżetu państwa, które w roku 2018 nie wygasają z upływem roku budżetowego na podstawie rozporządzenia z 14 grudnia 2018 r. w kwocie:

- 1844,7 tys. z, tj. 97,1% planu wydatków niewygasających w wysokości 1900 tys. zł, na wydatki majątkowe realizowane przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w ramach zadania „Modernizacja i pierwsze wyposażenie nowej siedziby Oddziału Terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Gorzowie Wielkopolskim”;
- 1517 tys. zł, tj. 89,1% planu wydatków niewygasających w wysokości 1703 tys. zł, na dwa zadania związane z rozbudową i wsparciem technicznym oprogramowania, realizowane przez ARiMR;

- 152 576,8 tys. zł, tj. 91,9% planu wydatków niewygasających w wysokości 165 987 tys. zł na pięć zadań realizowanych przez ARiMR, tj. na: dopłaty krajowe do materiału siewnego, pomoc finansową dla producenta rolnego, w którego gospodarstwie wystąpiła powódź lub susza w 2017 r. i w 2018 r., pomoc finansową w formie nieoprocentowanej pożyczki dla producentów z terenów zagrożonych afrykańskim pomorem świń, refundację wydatków poniesionych przez producentów świń na bioasekurację. Niepełne wykonanie wydatków wynikało głównie z braku indywidualnego limitu pomocy de minimis w rolnictwie na poziomie danego beneficjenta;
- 5114 tys. zł, tj. 100% planu wydatków niewygasających w wysokości 5114 tys. zł, na wydatki majątkowe realizowane przez ARiMR.

Wydatki niewygasające w 2018 r. zostały ujęte również w ustawie z dnia 6 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2018²².

W celu wydatkowania tych środków, w dniu 9 stycznia 2019 r. została zawarta umowa pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Prezesem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na przekazanie środków w wysokości 715 500 tys. zł na realizację zadania „Pomoc dla gospodarstw rolnych, w których powstały szkody spowodowane wystąpieniem w roku 2018 suszy lub powodzi”. Agencji zostały przekazane środki w pełnej wysokości, z których Agencja wykorzystowała kwotę 657 007,2 tys. zł, tj. 91,8% ustalonego planu w tym zakresie. W dniu 11 kwietnia 2019 r. ARiMR dokonała zwrotu niewykorzystanych środków w wysokości 58 492,8 tys. zł. Niewydatkowanie całej kwoty przyznanych środków było efektem pomniejszenia pomocy dla beneficjentów z uwagi m.in. na brak ubezpieczenia co najmniej 50% upraw z wyłączeniem łąk i pastwisk, przekroczenie maksymalnej intensywności pomocy, a także brak indywidualnego limitu pomocy de minimis w rolnictwie na poziomie danego beneficjenta.

Agencja w dniu 11 kwietnia 2019 r. przedłożyła „Rozliczenie roczne w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r.”, dotyczące realizacji zadań określonych w ww. umowie, które Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zatwierdził w dniu 24 kwietnia 2019 r.

Wydatki w części 35 – Rynki rolne zostały zrealizowane w kwocie 38 920,4 tys. zł, co stanowiło 98,5% planu wydatków po zmianach. W porównaniu do 2018 r. zrealizowane wydatki były niższe o 1556,4 tys. zł, tj. o 3,8%.

Dysponent części 35 – Rynki rolne nie udzielał dotacji w 2019 r.

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w tej części wyniosły 10 312,4 tys. zł (tj. 97,6% planu wydatków po zmianach w kwocie 10 568,8 tys. zł).

U dysponenta III stopnia w MRiRW szczegółowym badaniem objęto próbę wydatków bieżących budżetu państwa w kwocie 2326,1 tys. zł (tj. 23% wydatków dysponenta III stopnia zrealizowanych w tej części w wysokości 10 312,4 tys. zł), odpowiadającą 29 zapisom księgowym wylosowanym z wykorzystaniem metody monetarnej. Dysponent III nie dokonywał wydatków majątkowych w ramach tej części.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zaplaceniem odsetek.

²² Dz. U. poz. 2383.

W badaniu powyższej próby wydatków w kwocie 2326,1 tys. zł, pod względem prawidłowości wyboru trybu udzielania zamówień publicznych oraz wyłączenia stosowania ustawy pzp, nie stwierdzono nieprawidłowości.

W ramach części 35 – Rynki rolne z przeprowadzonych w 2019 r. postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, szczegółowo przeanalizowano jedno postępowanie przeprowadzone w trybie zamówienia z wolnej ręki (art. 66 ustawy pzp) na organizację pikniku „Poznaj Dobrą Żywność”, na kwotę wydatków budżetu państwa w 2019 r. w części 35 – Rynki rolne w wysokości 350 tys. zł. Nie stwierdzono naruszeń przepisów ustawy pzp oraz procedur wewnętrznych dysponenta III stopnia w MRiRW w zakresie udzielania zamówień publicznych.

Wydatki na wynagrodzenia osobowe w państwowych jednostkach budżetowych finansowanych w ramach części 35 – Rynki rolne, zostały zrealizowane w kwocie 19 372,5 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach, wynoszącego 19 373,7 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 9,8% od wydatków poniesionych w 2018 r. (17 640 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na jednego pełnozatrudnionego w tej części wyniosło 6589 zł i było wyższe o 7,1% (o 438 zł) w porównaniu do 2018 r. Przeciętne zatrudnienie w państwowych jednostkach budżetowych wyniosło 245 etatów i w porównaniu do 2018 r. było wyższe o sześć etatów.

Środki z rezerw celowych (poz. 12) na wynagrodzenia osobowe w części 35 – Rynki rolne w łącznej kwocie 652,7 tys. zł, zostały przeznaczone w 2019 r. dla Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych dla pracowników zatrudnionych po 1 stycznia 2019 r. oraz na podwyżki dla pracowników. W ramach środków przekazanych w kwocie 543,9 tys. zł podwyżki wyniosły 500 zł na etat miesięcznie brutto i dotyczyły 5 miesięcy 2019 r., a w ramach środków z rezerw celowych w kwocie 108,8 tys. zł – miesiąca.

Wydatki majątkowe w części 35 – Rynki rolne wsi zrealizowano w kwocie 3838,4 tys. zł, tj. 99,6% kwoty planu wydatków po zmianach (3855 tys. zł) i były one niższe o 48,7% od wydatków w 2018 r. (7483,2 tys. zł).

Wydatki majątkowe w tej części zostały poniesione przez państwową jednostkę budżetową, dysponenta III stopnia – GIJHARS i przeznaczono je na realizację zaplanowanych 41 zadań.

Zobowiązania w części 35 – Rynki rolne na koniec 2019 r. wyniosły 1618,9 tys. zł i były wyższe o 12,5% od zobowiązań na koniec 2018 r. (1439,2 tys. zł). Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2019 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2019 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

W 2019 r. w części 35 – Rynki rolne były zaplanowane wydatki budżetu państwa w kwocie 700 tys. zł, które w roku 2018 nie wygasły z upływem roku budżetowego, na podstawie rozporządzenia z 14 grudnia 2018 r., przeznaczone na realizację zadania „Zakup odczynników chemicznych na potrzeby wykonywania badań artykułów rolno-spożywczych”. Wydatki te zostały zrealizowane przez GIJHARS w kwocie 565,1 tys. zł, tj. w 80,7% planu wydatków niewygasających w 2018 r.

(akta kontroli str. 915-1014, 1409-1437, 1923-2088, 2741-2745, 2915-3147, 3846-3869, 3872-3887, 3929-3957, 3985-4016, 4040-4192, 4241-4302, 4385-4392, 4495-4523, 4579-4712, 4994-499)

W 2019 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi sprawował nadzór i kontrolę nad całością gospodarki finansowej części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi oraz części 35 – Rynki rolne, według zasad określonych w art. 175 ufp. Zgodnie z Informacją o kontrolach przeprowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w I i II półroczu 2019 r. sporządzoną przez Biuro Kontroli, w 2019 r. pracownicy Ministerstwa przeprowadzili 35 kontroli w jednostkach podległych i nadzorowanych, oraz w komórkach organizacyjnych MRiRW, w zakresie prawidłowości wykonywanych zadań i wykorzystania środków budżetowych. W wyniku tych kontroli kierownikom jednostek podległych i nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydano zalecenia pokontrolne.

W 2019 r. Zespół Audytu Wewnętrznego w Biurze Dyrektora Generalnego w MRiRW zrealizował cztery audyty wewnętrzne w zakresie nadzoru nad realizacją programu wieloletniego, realizacji operacji w ramach Planu operacyjnego jednostki centralnej i Instytucji Zarządzającej na lata 2016–2017, optymalizacji kosztów podróży służbowych krajowych i zagranicznych, zarządzania ryzykiem w departamentach Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Ponadto rozpoczęto dwa audyty wewnętrzne, przeprowadzono pięć czynności sprawdzających oraz dwie czynności doradcze. W wyniku zakończonych w 2019 r. audytów wewnętrznych wydano stosowne zalecenia.

Dysponent części dokonywał oceny stopnia realizacji zadań finansowanych środkami z dotacji z budżetu państwa, przede wszystkim pod względem zapewnienia prawidłowości realizacji dotowanych zadań z przepisami prawa oraz prawidłowości kalkulacji kosztów zawartych we wnioskach o dotacje, a także poprzez weryfikację sprawozdań merytorycznych oraz rozliczeń finansowych. W ramach sprawowanego nadzoru nad wykorzystaniem dotacji organizowane były również spotkania z pracownikami jednostek realizujących wydatki w ramach dotacji.

Dysponent III stopnia w MRiRW prowadził codzienny monitoring w zakresie realizacji wydatków budżetowych, a wyniki analiz przedkładał w miesięcznych informacjach Dyrektorowi Generalnemu w MRiRW. Dochody budżetowe monitorowane były podczas generowania i kompletowania wyciągów bankowych, a wyniki analiz służyły do prawidłowego i zgodnego z treścią ekonomiczną ujęcia w księgach rachunkowych.

W zakresie wykonania budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich sporządzane były i akceptowane przez kierownictwo Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

- syntetyczna informacja z wykonania dochodów, wydatków budżetowych oraz wydatków budżetu środków europejskich za I kwartał 2019 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne,
- syntetyczna informacja z wykonania dochodów, wydatków budżetowych oraz wydatków budżetu środków europejskich za III kwartał 2019 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne,
- informacja z realizacji planu wydatków budżetowych oraz wydatków budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym za I półrocze 2019 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne.

(akta kontroli str. 1727-1922, 2780-2835)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu faktycznego

Wydatki budżetu środków europejskich zaplanowano w ustawie budżetowej na rok 2019 w częściach, których dysponentem był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w łącznej kwocie 10 074 797 tys. zł, z tego w części 32 – Rolnictwo w kwocie 51 355 tys. zł oraz w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 10 023 442 tys. zł. W części 35 – Rynki rolne wydatków budżetu środków europejskich nie planowano i nie realizowano.

Wydatki te zostały zwiększone w 2019 r. ze środków pochodzących z rezerw celowych o kwotę 9 711 435 tys. zł dla części 33 – Rozwój wsi. Nie złożono wniosków o uruchomienie rezerw celowych w zakresie środków europejskich dla części 32 – Rolnictwo.

Wydatki w planie po zmianach w budżecie środków europejskich ustalono w 2019 r. w łącznej wysokości 19 786 232 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 51 355 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi – 19 734 877 tys. zł.

Z przyznanej kwoty rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi wykorzystano 9 710 866,8 tys. zł, tj. 100% przyznanych środków. Środki z rezerw celowych zostały przeznaczone na zadania ARiMR realizowane w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (dalej WPR), tj. na finansowanie wydatków z I filara WPR, w tym w szczególności systemów wsparcia bezpośredniego oraz z II filara WPR, tj. finansowanie realizacji PROW 2014–2020.

Kontrolą prawidłowości dokonywania zmian planu wydatków wynikających z podziału rezerw celowych objęto 100% kwoty zwiększającej plan wydatków środkami z rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi, tj. kwotę 9 711 435 tys. zł.

W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Zwiększenia planowanych kwot wydatków z rezerw celowych wynikały z potrzeb jednostki, a środki zostały przeznaczone na realizację zadań wskazanych we wnioskach kierowanych do Ministra Finansów o uruchomienie rezerw celowych. Środki z rezerw celowych uruchomiono zgodnie z procedurą określoną w art. 154 ufp.

W 2019 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie dokonywał blokowania planowanych wydatków w budżecie środków europejskich.

W 2019 r. wydatki budżetu środków europejskich zrealizowano w części 32 – Rolnictwo w kwocie 23 093,2 tys. zł (45% planu po zmianach) i w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 19 734 185,5 tys. zł (100% planu po zmianach).

Dysponent III stopnia w MRiRW nie realizował w 2019 r. wydatków z budżetu środków europejskich.

W części 32 – Rolnictwo wydatki budżetu środków europejskich zrealizowano w kwocie 23 093,2 tys. zł, co stanowiło 45% planu wydatków po zmianach.

Niewykorzystanie środków w części 32 – Rolnictwo w kwocie 28 261,8 tys. zł dotyczyło przede wszystkim realizacji przez szkoły rolnicze nadzorowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi projektów w ramach programów operacyjnych na lata 2014–2020 i spowodowane było m.in: niezakwalifikowaniem projektów do realizacji, opóźnieniami terminu zawarcia umów o dofinansowanie projektu, przedłużającymi się lub nierozstrzygniętymi postępowaniami o udzielenie zamówienia publicznego albo odstąpieniem przez wykonawcę od zawartych umów, a także oszczędnościami uzyskanymi w wyniku rozstrzygniętych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.

Wydatki budżetu środków europejskich w 2019 r. w ramach tej części były o 31,3% wyższe od wykonanych w 2018 r. (17 585 tys. zł) z uwagi na wyższe wydatki poniesione w 2019 r. przez szkoły rolnicze na realizację projektów w ramach programów operacyjnych na lata 2014–2020.

(akta kontroli str. 1061-1078, 1125-1140, 1203-1208, 1238, 1339-1340, 2889-2913)

W części 32 – Rolnictwo skontrolowano procedurę przekazywania w 2019 r. środków z budżetu środków europejskich przez dysponenta części, na podstawie art. 188 ust. 2 ufp oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności²³.

Badaniem objęto środki w łącznej kwocie 4500,9 tys. zł, przekazywane na realizację przez Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Stanisława Staszica w Swarzędzie projektu „Głęboka termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego przy ulicy Szkolnej 2 w Swarzędzie” w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020.

Doboru próby dokonano celowo ze względu na najwyższe kwoty przekazywane szkołom. Kontrolowane wydatki stanowiły 19,5% wydatków zrealizowanych w tej części. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi płatności z budżetu środków europejskich na dofinansowanie zadań realizowanych przez powyższą szkołę było zgodne z ww. przepisami prawa.

W części 33 – Rozwój wsi wydatki budżetu środków europejskich zrealizowano w kwocie 19 734 185,5 tys. zł, tj. 100% planu wydatków po zmianach. Wydatki te przeznaczono w wysokości 14 976 621,3 tys. zł na I filar WPR (w tym płatności bezpośrednie – 14 828 985,9 tys. zł) oraz 4 757 564,2 tys. zł na II filar WPR, tj. finansowanie realizacji PROW 2014–2020.

Wydatki te były wyższe o 1,8% od wydatków poniesionych w 2018 r. (19 380 797,1 tys. zł).

W części 33 – Rozwój wsi badaniem objęto wydatki budżetu środków europejskich, zrealizowane przez dysponenta części na kwotę 3 259 470,5 tys. zł, tj. 16,5% płatności z budżetu środków europejskich w 2019 r. w tej części. Badanie dotyczyło środków przekazanych dla ARiMR na finansowanie WPR. Doboru próby dokonano celowo ze względu na najwyższe kwoty przekazywane ARiMR. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Środki były przekazywane przez dysponenta części na podstawie zapotrzebowań złożonych przez Agencję, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 maja 2015 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej²⁴ oraz z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej²⁵.

(akta kontroli str. 1070-1080, 1141-1184, 1339-1408)

Wspólna Polityka Rolna

Limit wkładu publicznego w zakresie Wspólnej Polityki Rolnej określony w tabeli nr 2 załącznika 16 do ustawy budżetowej na rok 2019 w kwocie ogółem 23 070 406 tys. zł został wykonany w wysokości 22 245 534 tys. zł, tj. w 99,9% planu wydatków po zmianach. Wkład środków europejskich wyniósł 19 906 206,4 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach), a wkład budżetu państwa – 2 339 327,6 tys. zł (99,8% planu wydatków po zmianach).

²³ Dz. U. z 2018 r. poz. 1011.

²⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 719.

²⁵ Dz. U. poz. 2235.

Wydatki na WPR zrealizowano w kwocie o 1,3% wyższej od wydatków na ten cel w 2018 r. (21 966 947,6 tys. zł).

Limit powyższych wydatków został określony dla dwóch części, których dysponentem był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (części 32 – Rolnictwo i części 33 – Rozwój wsi), a także dla części 19 – Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe, części 49 – Urząd Zamówień Publicznych oraz części 85 – Budżety wojewodów.

Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich na WPR w 2019 r. w ramach części 32 – Rolnictwo oraz 33 – Rozwój wsi zrealizowano w łącznej kwocie 22 074 765,9 tys. zł, tj. 100% kwoty planu wydatków po zmianach w wysokości 22 084 563,8 tys. zł, z tego wydatki ze środków europejskich zrealizowano w kwocie 19 734 185,5 tys. zł, tj. 100% kwoty planu wydatków po zmianach (19 734 877 tys. zł), natomiast wydatki budżetu państwa w kwocie 2 340 580,4 tys. zł, tj. 99,6% planu wydatków po zmianach (2 349 686,8 tys. zł).

W ramach części 32 – Rolnictwo wydatki budżetu państwa na WPR zostały zrealizowane w wysokości 39 599,1 tys. zł, tj. 97,1% planu wydatków po zmianach (40 793,8 tys. zł) i dotyczyły pomocy technicznej w ramach PROW 2014–2020.

W ramach części 33 – Rozwój wsi wydatki przeznaczone zostały na dotacje dla ARiMR na finansowanie płatności bezpośrednich i mechanizmów związanych z regulacją rynków rolnych (I filar WPR) oraz pomocy udzielanej w ramach PROW 2014–2020.

Wydatki z budżetu środków europejskich w ramach płatności I filara WPR realizowane w części 33 – Rozwój wsi zostały poniesione w kwocie 14 976 621,3 tys. zł (tj. 100% planu wydatków po zmianach). Zostały one wykorzystane na finansowanie głównie:

- systemów wsparcia bezpośredniego – 14 828 985,9 tys. zł,
- programu dla szkół w zakresie dostarczania dzieciom owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych – 92 669,9 tys. zł,
- wspólnej organizacji rynku owoców i warzyw – 19 347,6 tys. zł,
- dopłat do produkcji, przetwórstwa i spożycia produktów rolnych i przetworzonych – 12 372,4 tys. zł,
- działania „Zapobieganie zakłóceniom i sytuacjom kryzysowym na rynku” – 4837,3 tys. zł,
- działań w zakresie obrotu towarowego z zagranicą produktami rolnymi i przetworzonymi – 2048,9 tys. zł
- interwencyjnego zakupu i sprzedaży produktów rolnych i przetworzonych – 455 tys. zł.

Pozostałe działania w ramach wspierania realizacji Wspólnej Polityki Rolnej sfinansowano w kwocie 15 904,2 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 2889-2913)

W 2019 r. na realizację PROW 2014–2020 wydatkowano ogółem 6 881 817,7 tys. zł, tj. 99,9% planu wydatków po zmianach w kwocie 6 891 499,5 tys. zł, z tego: wydatki budżetu środków europejskich wyniosły 4 757 564,2 tys. zł, tj. 100% planu wydatków po zmianach w kwocie 4 758 139,6 tys. zł, a wydatki budżetu państwa – 2 124 253,5 tys. zł, tj. 99,6% kwoty planu wydatków po zmianach w wysokości 2 133 359,9 tys. zł.

Wydatki na PROW 2014–2020 w 2019 r. były wyższe o 0,7% od wydatków na ten cel w 2018 r. (6 831 721,2 tys. zł).

W 2019 r. Komisja Europejska zatwierdziła dwie zmiany Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020²⁶.

Do końca 2019 r. w ramach PROW 2014–2020 nie uruchomiono poddziałania „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych” w ramach działania „Transfer wiedzy i działalność informacyjna”. Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich w MRiRW wyjaśniła, że było to spowodowane „ (...) zaplanowaniem w pierwszej kolejności realizacji szkoleń „klasycznych” w ramach poddziałania 1.1 „Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności”, realizacja demonstracji, jako bardziej złożonych operacji szkoleniowych, obejmujących nacisk na praktykę, została zaplanowana w terminie późniejszym, po zrealizowaniu serii szkoleń teoretycznych. W roku 2019 zostały podjęte działania zmierzające do opracowania zakresu i szczegółowych założeń praktycznych szkoleń (demonstracji), które mają dotyczyć prowadzenia gospodarstwa w systemie rolnictwa ekologicznego (roślinnego lub zwierzęcego), z uwzględnieniem przetwórstwa surowców ekologicznych i marketingu produktów ekologicznych. Prace w tym zakresie nadal trwają”.

Nie uruchomiono również nowego działania „Dobrostan zwierząt” wprowadzonego zmianą Programu zaakceptowaną przez Komisję Europejską w grudniu 2019 r. Do końca 2019 r. nie rozpoczęto także procesu kontraktacji środków dla nowego poddziałania „Inwestycje zwiększające odporność ekosystemów leśnych i ich wartość dla środowiska” realizowanego w ramach działania „Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów”, dla którego w 2019 r. przeprowadzono dwa nabory wniosków.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. (narastająco od początku realizacji Programu czyli od 2014 r.)²⁷ kwota pomocy, o którą złożyli wnioski beneficjenci PROW 2014–2020 wyniosła 49 483 797,7 tys. zł, kwota wynikająca z zawartych umów i wydanych decyzji o przyznaniu pomocy – 36 458 041,7 tys. zł (62,3% limitu środków PROW 2014–2020 w wysokości 58 760 739,1 tys. zł), a kwota zrealizowanych płatności – 23 811 310,5 tys. zł (41% limitu środków PROW 2014–2020)²⁸.

Kwota zadeklarowanych wydatków podlegających refundacji z budżetu Unii Europejskiej przez ARiMR w ramach PROW 2014–2020, poniesionych do dnia 31 grudnia 2019 r., wyniosła 3 498 966 tys. euro, a kwota prefinansowania (zaliczki) z Komisji Europejskiej – 260 926,7 tys. zł. Na koniec 2019 r. wydatki wyniosły 101,5% przyznanych Polsce środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (zasada n+3 dla 2016 r.).

W ocenie NIK poziom kontraktacji i wydatkowania środków PROW 2014–2020 oraz poziom spełnienia zasady n+3 na koniec 2019 r. nie wskazują na wystąpienie ryzyka zagrożenia dla wykorzystania środków w ramach Programu.

Szef Krajowej Administracji Skarbowej pełniący funkcję jednostki certyfikującej – w sprawie rocznych sprawozdań finansowych oraz deklaracji zarządczej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji i Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich za rok budżetowy dotyczących tych funduszy, obejmujący okres od 16 października 2018 r. do 15 października 2019 r. – wydał opinię bez zastrzeżeń.

(akta kontroli str. 1239-1260, 2889-2891, 4713-4823)

²⁶ Komunikat Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2019 r. o zatwierdzeniu przez Komisję Europejską zmian Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (M.P. poz. 434) i Komunikat Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 stycznia 2020 r. o zatwierdzeniu przez Komisję Europejską zmian Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (M.P. poz. 62).

²⁷ Realizację PROW 2014–2020 ustalono na podstawie sprawozdania rocznego ARiMR w tym zakresie za 2019 r.

²⁸ Dane procentowe o wykorzystaniu limitu PROW 2014–2020 zostały wyliczone w oparciu o kwoty w euro, tj. limit środków ogółem 13 612 211,4 tys. euro przeliczony według kursu 4,3212 zł/euro.

Programy operacyjne na lata 2014–2020 oraz inne programy realizowane w ramach części 32 – Rolnictwo oraz 35 – Rynki rolne

W części 32 – Rolnictwo w planie po zmianach przewidziano na realizację tych programów środki w łącznej kwocie 62 109,6 tys. zł, z tego 51 355 tys. zł w ramach budżetu środków europejskich i 10 754,6 tys. zł w ramach budżetu państwa. Wydatki zostały zrealizowane w wysokości 30 219,9 tys. zł, z tego 23 093,2 tys. zł w ramach budżetu środków europejskich (tj. w 45% planu wydatków po zmianach) i 7126,6 tys. zł w ramach budżetu państwa (tj. w 66,3% planu wydatków po zmianach).

W ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 z budżetu środków europejskich oraz budżetu państwa tej części zaplanowano finansowanie projektów 14 programów operacyjnych, tj.: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014–2020 oraz 12 Regionalnych Programów Operacyjnych 2014–2020 (12 województw).

W części 32 – Rolnictwo zaplanowano również finansowanie ze środków budżetu państwa trzech Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej (dalej EWT) 2014–2020: EWT – Program Współpracy Transgranicznej Rzeczypospolita Polska – Republika Słowacka 2014–2020, EWT Polska-Meklemburgia-Brandenburgia 2014–2020 oraz EWT – Region Morza Bałtyckiego 2014–2020, a także programu Erasmus+ oraz dwóch programów realizowanych przez Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa, tj.: Programu kontroli występowania agrofagów i związanych z nim środków finansowych oraz Programu Horyzont 2020.

Wydatki zostały przeznaczone na:

- realizację projektów w ramach 13 programów operacyjnych Umowy Partnerstwa 2014–2020 oraz jednego programu EWT. Na realizację programów operacyjnych w planie po zmianach przewidziano łączną kwotę 59 061,3 tys. zł (z tego wydatki budżetu środków europejskich – 51 355 tys. zł oraz wydatki budżetu państwa – 7706,3 tys. zł). Wydatki zrealizowano w wysokości 27 293,4 tys. zł (tj. 46,2% planu wydatków po zmianach), z tego wydatki budżetu środków europejskich – 23 093,2 tys. zł, tj. 45% planu wydatków po zmianach, a wydatki budżetu państwa – 4200,2 tys. zł, tj. 54,5% planu wydatków po zmianach. Projekty realizowane były w szczególności przez szkoły rolnicze nadzorowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie. Niepełne wykorzystanie środków na realizację programów spowodowane było m.in: niezakwalifikowaniem projektów do realizacji, przedłużającymi się lub nierozstrzygniętymi postępowaniami o udzielenie zamówienia publicznego, opóźnieniami terminu zawarcia umów o dofinansowanie projektu, a także oszczędnościami uzyskanymi w wyniku rozstrzygniętych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego;
- program Erasmus+. Wydatki na ten cel ze środków budżetu państwa wykonano w kwocie 2505,3 tys. zł, tj. 95,4% planu wydatków po zmianach (2626,6 tys. zł);
- programy realizowane przez Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa z budżetu państwa, tj. Program kontroli występowania agrofagów i związane z nim środki finansowe – wydatki na ten cel wykonano w kwocie 370,7 tys. zł (100% planu wydatków po zmianach) oraz Program Horyzont 2020 – wydatki poniesiono w kwocie 50,5 tys. zł (98,9% planu wydatków po zmianach w wysokości 51 tys. zł).

W części 35 – Rynki rolne na realizację projektów w ramach programów operacyjnych przewidziano w planie po zmianach środki z budżetu państwa w kwocie 152,4 tys. zł. Wydatki zostały przeznaczone na realizację przez Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych programów: Europejska Współpraca Terytorialnej Polska–Czechy 2014–2020, „Skoordynowany plan kontroli dla Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych” oraz „Horyzont 2020” i zrealizowane zostały w kwocie 65,8 tys. zł, tj. w 43,2% planu wydatków po zmianach. Niepełne wykorzystanie dostępnych środków wynikało głównie z powodu realizacji badań laboratoryjnych próbek pobranych w ramach programu „Skoordynowany plan kontroli dla Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych” w Belgii na koszt Komisji Europejskiej, a także przesunięcia finansowania części zadań w ramach programu „Horyzont 2020” na kolejny okres finansowy.

(akta kontroli str. 1198-1237, 1339-1407, 2888-2891)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3 Efekty rzeczowe prowadzonej działalności

Opis stanu
faktycznego

Badaniem objęto następujące podzadania układu zadaniowego budżetu państwa realizowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach części budżetowych, dobrane w sposób celowy spośród pięciu realizowanych zadań istotnych z punktu widzenia prowadzonej działalności i wydatkowanych środków, tj. w:

- a) części 32 – Rolnictwo:
  - 3.1.2. Kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne,
  - 21.1.3 Ochrona roślin i nasiennictwo,
  - 21.1.5. Agrochemiczna obsługa rolnictwa w Polsce,
  - 21.5.3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020,
  - 21.5.4. Pomoc krajowa i wspólnotowa inna niż WPR;
- b) części 33 – Rozwój wsi:
  - 21.5.1. Realizacja systemów wsparcia bezpośredniego,
  - 21.5.3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020,
  - 21.5.4. Pomoc krajowa i wspólnotowa inna niż WPR,
  - 21.5.8. Promocja żywności, systemy jakości żywności, żywność regionalna i tradycyjna,
  - 21.6.1. Regulacja i stabilizacja rynków rolnych i żywnościowych;
- c) części 35 – Rynki rolne:
  - 6.5.4. Jakość handlowa artykułów rolno-spożywczych,
  - 21.5.8. Promocja żywności, systemy jakości żywności, żywność regionalna i tradycyjna.

Wartości mierników realizacji celów dla powyższych podzadań, w ramach części budżetowych, były następujące, tj. w:

a) części 32 – Rolnictwo:

- 3.1.2. – wartość miernika „Liczba uczniów i słuchaczy kształcących się w szkołach i placówkach rolniczych w roku kalendarzowym (w os.)” ustalona w planie na 13 665 wyniosła 13 863;
- 21.1.3. – wartość miernika „Stosunek liczby zrealizowanych do liczby zaplanowanych działań w ochronie roślin i nasiennictwie (%)” ustalona w planie²⁹ na ≥ 95 wyniosła 98;
- 21.1.5. – wartość miernika „Stosunek liczby zrealizowanych do liczby zaplanowanych działań w doradztwie nawozowym (%)” ustalona w planie na ≥ 95 wyniosła 138;
- 21.5.3. – miernik „Wartość realizacji wydatków pomocy technicznej (w tys. zł)” zaplanowana na 40 794 wyniosła 39 599;
- 21.5.4. – wartość miernika „Powierzchnia ubezpieczonych upraw w stosunku do powierzchni gruntów omych (w %)” zaplanowana na 43,40 wyniosła 28,83, niepełne wykonanie miernika spowodowane było niskim zainteresowaniem producentów rolnych zawieraniem umów ubezpieczenia;

b) części 33 – Rozwój wsi:

- 21.5.1. – wartość miernika „Odsetek wypłaconych w terminie płatności bezpośrednich (%)” zaplanowana na 98,64 wyniosła 98,64;
- 21.5.3. – wartość miernika „Wykorzystanie limitu środków EFRROW 2014–2020 (w %)” zaplanowana na 43,23 wyniosła 43,23;
- 21.5.4. – wartość miernika „Liczba beneficjentów pomocy krajowej w danym roku (w os.)” zaplanowana na 238 408 wyniosła 242 519;
- 21.5.8. – wartość miernika „Liczba przedsięwzięć promocyjnych i informacyjnych (szt.)” zaplanowana na 235 wyniosła 264;
- 21.6.1. – wartość miernika „Liczba wydanych decyzji w zakresie administrowanych mechanizmów (szt.)” zaplanowana na 7253 wyniosła 7214;

c) części 35 – Rynki rolne:

- 6.5.4. – wartość miernika „Stosunek liczby wykonanych kontroli do liczby kontroli zaplanowanych (%)” zaplanowana na 100 wyniosła 100;
- 21.5.8. – wartość miernika „Liczba producentów regionalnych i tradycyjnych według stanu na dzień 31 grudnia do ilości znaków Polska Dobra Żywność przyznanych w danym roku” zaplanowana na 2800/189 wyniosła 3000/120.

Monitoring osiągnięcia stopnia ustalonych celów poszczególnych podzadań budżetowych prowadzony był m.in. na podstawie otrzymywanych od jednostek podległych i nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi sprawozdań budżetowych Rb-BZ1 i Rb-BZ2 z wykonania wydatków w układzie zadaniowym oraz na podstawie miesięcznych danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

(akta kontroli str. 4241-4248, 5000-5002)

²⁹ Wartości planowanych mierników, prezentowane w tym punkcie wystąpienia, zostały określone na podstawie przewidywanego wykonania wartości mierników na koniec roku budżetowego.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie w 2019 r. wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich. Prawidłowo dokonywano zmian w planie wydatków oraz prawidłowo blokowano planowane wydatki. Wydatki dysponenta części 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne oraz dysponenta III stopnia w MRiRW były ponoszone prawidłowo, zgodnie z obowiązującym prawem, celowo i gospodarnie. Dysponent części sprawował nadzór i kontrolę zgodnie z przepisami ufp.

OBSZAR

3. Sprawozdawczość i księgi rachunkowe

3.1 Sprawozdania

Opis stanu
faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych, łącznych sprawozdań za 2019 r. przez dysponenta części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi i części 35 – Rynki rolne oraz sprawozdań jednostkowych dysponenta III stopnia w MRiRW w zakresie powyższych części, tj.:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy WPR),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich w zakresie wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE WPR),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (RB-BZ1),
- z wykonania planu wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego 2018 (Rb-28 NW),
- w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2019 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi i części 35 – Rynki rolne na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (dysponenta III stopnia w MRiRW oraz dysponenta części) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość, a w części 33 – Rozwój wsi również rzetelność sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone w terminie i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Sprawozdania budżetowe oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych w części 33 – Rozwój wsi przedstawiały wiarygodne dane o dochodach i wydatkach, a także o należnościach i zobowiązaniach.

(akta kontroli str. 3653-3828, 4193-4240, 4524-4563)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.2 Księgi rachunkowe

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r. badanie wiarygodności ksiąg rachunkowych przeprowadzono u dysponenta części 33 – Rozwój wsi. Kontrolą objęto próbę 77 zapisów księgowych o łącznej wartości 2 874 245,7 tys. zł, wylosowanych metodą monetarną. Stwierdzono, że dowody księgowe sporządzono prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie ujęto w księgach rachunkowych.

W trakcie kontroli nie zidentyfikowano nieprawidłowości, które wskazywałyby, że w zakresie zapisów dotyczących dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań, księgi rachunkowe stanowiące podstawę sporządzenia sprawozdań jednostkowych dysponenta części 33 – Rozwój wsi prowadzone byłyby nieprawidłowo.

(akta kontroli str. 2730-2739)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sporządzone przez jednostkę kontrolowaną sprawozdania budżetowe i sprawozdania w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania sporządzono zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Ewidencja księgowa dysponenta części 33 – Rozwój wsi prowadzona była prawidłowo.

V. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w realizacji budżetu w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi oraz 35 – Rynki rolne w 2019 r. Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie³⁰ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Najwyższa Izba Kontroli informuje, że wystąpienia pokontrolne po kontroli wykonania budżetu państwa w 2019 r. stanowią podstawę sporządzenia *Analizy wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2019 r.*, której terminowe przedłożenie jest obowiązkiem Najwyższej Izby Kontroli określonym w art. 226 ust. 2 Konstytucji. Realizacja ustrojowego obowiązku Najwyższej Izby Kontroli w stosunku do Sejmu, umożliwiająca dochowanie przez Sejm terminu określonego w art. 226 ust. 2 Konstytucji, stanowi realizację ważnego interesu społecznego. Wobec powyższego, na podstawie art. 15z z s ust. 4 pkt 2 w zw. z ust. 1 pkt 10 i ust. 7 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych³¹ organ kontrolowany zobowiązany jest w terminie określonym w art. 54 ust. 1 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli, wnieść zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego albo poinformować w tym terminie o niewniesieniu zastrzeżeń.

Warszawa, dnia   kwietnia 2020 r

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Marek Opiola

---

³⁰ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres e-mailowy.

³¹ Dz. U. poz. 374, 567 i 568.

Na podstawie art. 35c ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm.) w powyższym tekście dokonano sprostowania oczywistych omyłek pisarskich i rachunkowych poprzez:

1. zastąpienie na str. 8 – w wierszu 4 od dołu wyrazów „17 grudnia” wyrazami „25 października”,
2. zastąpienie na str. 9 – w wierszu 7 od dołu liczby „(1067,1 tys. zł)” liczbą „(1037,2 tys. zł)”,
3. zastąpienie na str. 9 – w wierszu 8 od dołu wskaźnika „68,2%” wskaźnikiem „70,2%”,
4. skreślenie na str. 13 akapitu III od dołu od wyrazów „– z wyłączeniem ustawy (...)” do wyrazów „(...) przez Stowarzyszenie Geodetów Polskich”,
5. zastąpienie na str. 13 w wierszu 15 od góry wyrazu „czterech” wyrazem „trzech”,
6. zastąpienie na str. 17 w wierszu 16 od dołu wskaźnika „0,6%” wskaźnikiem „12,9%”,
7. skreślenie na str. 24 w wierszach 17-18 od góry zdania „Nie uruchomiono również nowego działania <Dobrostan zwierząt> wprowadzonego zmianą Programu zaakceptowaną przez Komisję Europejską w grudniu 2019 r.”,
8. zastąpienie na str. 27 – w wierszu 8 od dołu wyrazów „Polska Dobra Żywność” wyrazami „Poznaj Dobrą Żywność”.

Kontroler
Juliusz Rzeszotarski
Główny specjalista k.p.

.....

Warszawa, dnia 29 kwietnia 2020 r.